

Aleksanterin Myrsky oli yleisö- ja arvostelumenestys

Takana oli menestyksenkäs kyläooppera Suomen ensimmäisen naisrunoilijan **Isa Aspin** elämästä, *Runon lintu ja liekki* (1999). Kyläoopperan tuottaja **Helena Vähäsarja-Haataja** oli iltakävelyllä miehensä **Pentin** kanssa. Puhe kiertyi Vaalassa kulkevaan Keisarintiehen ja siitä ajatus edelleen keisari Aleksanteri I:n vierailuun Suomeen vuonna 1819.

Historiasta ja erityisesti kotiseutuhistoriasta kiinnostunut Helena alkoi etsiä tietoja Aleksanterin vierailusta ja lähes kohtalokkaasti päättyneestä poikkeamisesta yli myrskyävän Oulujärven Kajaaniin. *Aleksanterin Myrsky* –kyläoopperan aihe alkoi muhia mielessä oikein toden teolla.

Kyläoopperan toteuttaminen alkoi vuoden 2001 alkupuolella, jolloin vaalalainen toimittaja **Ritva Hakkarainen** lupautui kirjoittamaan esityksen runot. Käsikirjoittajaksi löytyi kuhmolainen opettaja **Seppo Kämäräinen**. Sotkamosta puolestaan tulivat säveltäjä **Risto Vähäsarja** ja ohjaaja **Pauli Haataja**. Kyse oli siis yleiskainuulaisesta tuotannosta, sillä esiintyjiä tuli eri puolilta maakuntaa. Vaala kuului tuohon aikaan Kainuuseen.

Lisää väkeä tarvittiin: koreografina toimi **Katariina Mäki-Välkkilä** Jyväskylästä, lavastuksesta vastasivat Pauli Haataja ja vaalalainen **Erkki Leinonen** yhdessä **Topi Hietalan** ja **Heikki Leinosen** kanssa. Upeat puvut suunnitteli **Marjut Kemppainen** Sotkamosta. Valaistuksesta vastasi **Mikko Lappalainen**. Järjestäjä-tarpeistonhoitaja oli **Sisko-Liisa Rusanen**, joka yhdessä Helenan kanssa kehitti termin kyläooppera.

Toteuttamiseen tarvittiin rahaa – kyse ei ollut mistään pikkusummista. Kyläoopperan budjetti kohosi noin 50 000 euroon. Tukea tuli Suomen Kulttuurirahaston Kainuun rahastosta ja Oulun läänin taidetoimikunnalta, myös yksityiset sponsorit olivat tarpeen.

Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että kyläoopperan esityspaikaksi tuli **Marja-Liisa** ja **Pekka Väლისen** omistama Ylitalon kivinavetta. Se muodosti esitykselle todella arvokkaat puitteet.

Aleksanterin Myrskyn esiintyjiä tuli Kainuun lisäksi myös mm. Nivalasta, Oulusta, Muhokselta ja Utajärveltä. Keisari Aleksanterin osan esitti Kansallisoopperan basso **Jaakko Hietikko**, keisarinna Elisabethinä oli kuopiolainen opiskelija **Kirsi Thum**.

Keisarin matkaseurueeseen kuuluivat ruhtinas Volkonski (**Tuomo Häkkinen**) Kansallisoopperan bassobaritoni, henkililääkäri Wylie (**Juha Vähäsarja**), hovimestari Müller (**Seppo Tyhtilä**) ja kasakkavänrikki Ovtsharov (**Lauri Ronimus**).

Kyläoopperassa tarvitaan tietysti musiikkia. Sen sävelsi Risto Vähäsarja, joka oli työskennellyt jo aikaisemmin Helena Vähäsarja-Haatajan projekteissa. Hän toimi musiikin johtajana ja soitti pianoa esityksessä ja myös räppäsi yleisöä hykerryttävällä tavalla kirkkoherra Aejmelaeksuena hovin lähettämän kuulutuksen keisarin matkan kansalta vaatimista toimista.

Muut muusikot olivat **Olli Pautola** (kontrabasso ja lyömäsoittimet), **Elina Koponen** ja **Kerttuli Pirola** (huilu), **Sirkka Kangaspuoskari** (trumpetti) ja **Kaisu Merilä** (vetopasuuna).

Arvostelu- ja yleisömenestys

Niin tuli torstai elokuun 8. päivä vuonna 2002. Kaikki oli valmista suureen tapahtumaan. Kuudennet Vertivestivaalit käynnistyivät avajaisilla Suutarinkylän koululla.

Kyläooppera *Aleksanterin Myrskyn* ensi-illassa oli Ylitalon oopperanavetan katsomo ääriään myöten täynnä. Tunnelma oli käsinkosketeltavan tiivis. Yleisö eli mukana herkät, hauskat ja jännittävät kohtaukset.

Seuraavana päivänä hytistiin jännityksestä. Millainen olisi lehdistön vastaanotto?

Lauantaina suorastaan revittiin kädestä käteen *Kalevaa* ja *Kainuun Sanomia*. *Kalevan* kulttuuritoimittaja **Hanna Laulajainen** kirjoitti: ”Ehkä tätä on häpeä tunnustaa, mutta tunnustanpa kuitenkin: en ennen tätä kokemusta olisi uskonut, että tällainen esitys voidaan saada aikaan pienen kylän voimin. Vaalan Veneheiton Oopperayhdistys (!) on pistänyt pystyyn oopperajuhlat omin voimin”.

Laulajainen kiitteli esityksen kokonaisuutta ja nosti erityisesti esiin lasten panoksen. Varmemmaksi vakuudeksi hän lopetti artikkelinsa: ”Tästä ei kyläooppera parane!”

Kainuun Sanomien **Eero Marttinen** suorastaan ylitti itsensä. ”Voi miten kaunista! Voi miten hilpeää! Voi miten hienoa! Voi miten traagista! Sehän on kuin suurta satua... kuin kaunista unta parhaasta päästä. Ja kaikki tapahtuu Kainuussa.”

Marttinen kertoi, miten hän kuuli ja näki New Yorkin Metissä Beethoovenin *Fidelion*, Roccon osassa **Matti Salminen**. Nyt hänellä oli tilaisuus nähdä ja kuulla Veneheitossa Ylitalon Navetassa Vähäsarjan *Aleksanterin Myrsky*.

Siihen väliin mahtuu Kansallisoopperaa ja Savonlinnaa, mutta nämä kaksi ovat ääripäätä, jotka erottuvat. ”Ja minulla on mielessäni selvä mielikuva siitä, kumman asetan toisen edelle.”

Eero Marttinen myös ennusti, että muutamista kyläoopperan lauluista tulee klassikkoja. Näin on käynyt mm. *Oulujärvi-hymnille* – klassikko, puhdas klassikko.

Tehokas ennakkomainonta ja näyttävä kirjoittelu lehdissä sai suuren yleisömäärän liikkeelle. Väliisen tilan Ylitalon oopperanavetassa kävi noin 1700 katsojaa kuudensien Vertivestivaalien aikana.

Vestivaalien ohjelmassa oli kyläoopperan lisäksi slaavilaisia yhteislauluja Ylitalon navetassa, venäläisiä ja suomalaisia tunnelmia –konsertti Veneheiton Vastuksen talossa ja vuoden 1701 virsikirjan virsiä sekä ehtoollisjumalanpalvelus Veneheiton kyläkirkossa.

Kyläooppera *Aleksanterin Myrsky* vieraili Kuhmossa Kuhmo-talossa 29.9.2002 ja Kajaanissa Kaukametsässä 26.1.2003.

Vastaanotto molemmissa paikoissa oli todella innostunut.

Kesällä 2003 seitsemänsillä Vertivestivaaleilla Aleksanteri I vieraili uudelleen Ylitalon oopperanavetassa. Menestys oli jälleen taattu. Tuolloin lausuttiin jo seuraavan kyläoopperan

syntysanat. Neittäväläisen taidesuunnan luoja taidemaalari **Olavi (Olli) Seppänen** oli aiheena seuraavaan ryhtymykseen. Kyläooppera kantoi nimeä *Näkijä*.

Mittava talkooporukka

Esiintyjäjoukko oli runsaslukuinen, mutta kyläoopperan taustavoimaksi tarvittiin myös mittava talkooporukka talonväen lisäksi.

Välisen perhe oli täysillä mukana luovuttamalla talon tiloja esiintyjien käyttöön ja toimimalla monenmoisisissa käytännön töissä. Hyvää Vestivaalia toivottivat käsiohjelmassa Marja-Liisa ja Pekka Välinen, heidän poikansa **Anttis** (Antti) **Niina**-vaimoineen, sekä tyttäret **Kukkis** (Kukka-Maaria) ja **Niina**.

Kyläooppera vaati kyläläisiltä paitsi henkisiä voimavaroja myös ryskätöitä. Alkuaikojen muutaman hengen talkooporukasta oli Helena Vähäsarja-Haatajan mukaan kasvanut jopa 90 vapaaehtoisen rinki.

Yksi talkoolaisista oli **Eevi Tervonen**, joka kesällä 2002 hääri keittiössä. Tarvittaessa Tervoselta sujui myös runojen lausunta.

”Tapahtuma on kylälle tärkeä, ja erityisesti minulle kulttuuri-ihmisenä” Eevi Tervonen totesi *Kainuun Sanomien* haastattelussa 9.8.2002.

Kyläoopperan henkilökunta

• Käsikirjoitus	Seppo Kämäräinen
• Laulujen tekstit	Ritva Hakkarainen
• Dramatisointi ja ohjaus	Pauli Haataja
• Sävellys ja musiikin johto	Risto Vähäsarja
• Lavastus	Erkki Leinonen, Pauli Haataja
• Puvustus	Mirjami Kemppainen
• Koreografia	Katariina Mäki-Välkkilä
• Valaistus	Mikko Leinonen

Rooleissa

• Keisari Aleksanteri I	Jaakko Hietikko (basso)
• Tsaaritar Elisabeth	Kirsi Thum (sopraano)
• Ruhtinas Volkonski	Tuomo Häkkinen (bassobaritoni)
• Vänrikki Ovtsharov	Lauri Ronimus (bassobaritoni)
• Henkilääkäri Wylie	Juha Vähäsarja (bassobaritoni)
• Hovimestari Müller	Seppo Tyhtilä (basso)
• Rovasti Aejmelaeus	Risto Vähäsarja (baritoni)
• Kansannainen Susanna Hukatar	Meeri Keränen, Armi Kivirinta (sopraano)
• Mamselli Ulrika Holmberg	Pauliina Pikka (sopraano)

- Piika Liisa Pikkarainen
 - Valtiopäivämies Heikki Tervonen
 - Kapteeni Gripenberg
 - Talonpoika Lauri Keränen
 - Laivuri Junelius
 - Postimestari Montgomery
 - Kansannainen Maria Tuovitar
- Lea Karjalainen (altto), Heljä Pönkkö (sopraano)
 Pertti Kalaoja (tenori)
 Martti Niskanen (tenori)
 Timo Sarkkinen (tenori)
 Atso Häikiö (basso)
 Paavo Karppinen (basso)
 Miia Aro (sopraano), Karela Väisänen (sopraano)

Muut kuorolaiset

Sopraano: Helena Vähäsarja-Haataja, Helvi Leinonen, Sisko Kemppainen, Airi Lämsä, Irmeli Meriläinen, Liisa Norvanto, Minna Pyykkö, Kukkis Välinen

Altto: Auli Junnttila, Päivi Karppinen, Sirpa Kemppainen, Vappu Vaara

Lapsikuoro: Heidi Hannukainen, Saara Kaikkonen, Sanna Kallio, Katri Kantola, Karoliina Kämäräinen, Maija Mankinen, Johanna Mehtälä, Titta Pääkkö, Anna Maria Rumpunen, Maiju Rumpunen, Iina Seppänen, Jonne Seppänen, Jutta Turpeinen, Niina Välinen

Soittajisto: Risto Vähäsarja, piano, Olli Pautola, kontarabasso, lyömäsoittimet, Elina Koponen ja Kerttuli Pirola, huilu, Sirkka Kangaspuoskari, trumpetti, Kaisu Merilä, vetopasuuna

Järjestäjä-tarpeistonhoitaja: Sisko-Liisa Rusanen

Lavastuksen toteutus: Topi Hietala, Heikki Leinonen, Erkki Leinonen